

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه مشاوره

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده

عنوان:

بررسی مدل پیشنهادی برخی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج

پژوهشگر:

امین کرایبی

استاد راهنما:

دکتر رضا خجسته مهر

استاد مشاور:

دکتر غلامرضا رجبی

دی ماه 1387

سپاس‌گذاری از:

دکتر رضا خجسته‌مهر، که همواره در حال آموختن از ایشان هستم. در طول انجام این پایان‌نامه از ایشان به‌ویژه در انجام تهیه‌ی مدل پیشنهادی و تحلیل‌های آماری بهره‌ی فراوان برده‌ام. ایشان با صبر، ظرافت، دقت، پشتکار و مهربانی همواره راهنما و هدایت‌گر من بوده‌اند؛

دکتر غلامرضا رجبی، که همواره به‌عنوان یک مرجع علمی از ایشان بهره‌ی فراوان برده‌ام؛

دکتر یوسفعلی عطاری، که از ایشان درس مشاوره و زندگی را با هم آموختم. بی‌شک نام این استاد فرزانه در طول تاریخ ماندگار خواهد ماند؛

آقای منوچهر تقی‌پور که ویژگی‌های والای انسانی ایشان همواره الگوی اینجانب خواهد بود؛

دکتر منیجه شهنی بیلاق که به‌صورت افتخاری شاگرد ایشان هستم؛ من همواره از نظریات ایشان در زمینه‌های مختلف استفاده‌ی فراوان برده‌ام؛

دکتر نسرین ارشدی که در انجام این پژوهش از پایان‌نامه‌ی ایشان استفاده بسیاری شد؛

همه‌ی اساتید و معلمانم که به‌من بسیار یاد دادند؛ و

کلیمه‌ی مدیران، مشاوران، معلمان، دانش‌آموزان و والدین آنها و کارمندان محترم دانشکده که در اجرای این پژوهش زحمات فراوان کشیدند.

سپاس‌گذاری از:

زحمات بسیار پدر و مادرم که همواره انگیزه‌ی مرا برای تلاش، بیشتر می‌کردند؛

خواهران و برادرانم که همواره مرا در سختی‌ها یاری می‌کردند؛

خانواده‌ی مهربان همسرم که همواره برای موفقیت من بسیار تلاش می‌کنند؛

دوستان عزیزم به‌ویژه آقایان ذبیح‌اله عباسپور و یوسف دهقانی و خانم‌ها نرگس چرخاب و شهلا کرایبی که در طول انجام این پژوهش همکاری بسیار داشتند؛

و قدردانی ویژه از همسر مهربانم، که موفقیت‌هایم را

مرهون بودن در کنار او هستم.

تقدیم به:

مادر فداکارم، که برای من هم مادر بود و هم پدر؛

پدر بزرگووارم، که توجه همیشگی ایشان راه را برای موفقیت من هموارتر
می کرد؛

خواهران و برادران عزیزم، یاوران همیشگی ام؛

خانواده‌ی همسرم، که زندگی در کنار آنان به من آرامش بسیار می دهد؛

و همسرم، که بدون گذشت او نمی توانستم حتی جمله‌ای در مورد گذشت

بنویسم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
iv	فهرست مطالب
viii	فهرست جداول
x	فهرست اشکال
xi	چکیده فارسی

فصل اول: زمینه و موضوع پژوهش

2	مقدمه
5	بیان مسئله
8	اهمیت و ضرورت پژوهش
10	اهداف پژوهش
11	سوالات پژوهش
11	فرضیه‌های پژوهش
12	تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

فصل دوم: پیشینه‌ی نظری و تجربی پژوهش

17	الف) پیشینه‌ی نظری پژوهش
17	1- گذشت
17	تعاریف گذشت
23	الگوهای توصیفی گذشت
42	انواع گذشت و ابعاد آن
47	دیدگاه‌های نظری در مورد عدم گذشت

49 نظرات منفی در مورد گذشت
50 ضرورت گذشت در روابط
51 گذشت به عنوان یک راهکار مداخله‌ای در روابط خانوادگی و روابط زناشویی
54 اسناد (2)
55 1- روان‌شناسی ساده‌نگرانه‌ی هایدلر
57 2- نظریه استنتاج متناظر
58 3- نظریه تغییر همگام هارولد کلی
59 4- نظریه ترکیبی شیور
60 5- نظریه‌ی بم در مورد ادراک خود
60 6- نظریه واینر
64 مدل‌های طرح‌شده نظریه‌ی اسناد در حوزه‌ی خانواده
64 1- مدل اسناد - انتظار دورتی
68 2- مدل تجدید نظر شده به وسیله فینچام و برادبوری اسناد - کارآمدی
69 3- مدل اسنادی افسردگی و زناشویی درمانده
70 نقش اسناد در رضایت زناشویی
71 (3) کیفیت زناشویی
74 1- عوامل شخصی
78 2- عوامل مربوط به رابطه
82 3- عوامل بیرونی رابطه
83 4- همدلی
84 ماهیت همدلی
90 5- مذهب
91 نقش مذهب در خانواده
92 مذهب و گذشت
96 6- سلامت روان
98 7- پرخاشگری
102 (ب) پیشینه تجربی پژوهش

120 بررسی ادبیات تجربی مبتنی بر مداخلات گذشت

فصل سوم: روش پژوهش

125 جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

126 طرح پژوهش

127 ابزارهای پژوهش

127 الف) ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها

127 1- مقیاس گذشت صفت (TFS)

128 2- مقیاس اسناد ارتباطی (RAM)

130 3- پرسشنامه کیفیت زناشویی (QMI)

131 4- مقیاس صفات همدلی باتسون (BEA)

132 5- خرده‌مقیاس نگرش مذهبی پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH)

133 6- پرسشنامه سلامت روانی عمومی (GHQ)

134 7- خرده‌مقیاس پرخاشگری فهرست تجدید نظر شده‌ی علائم روانی SCL 90-R

135 ب) ابزارهای اعتباریابی

135 1- مقیاس گذشت خانواده (FFS)

137 2- مقیاس صمیمیت (IS)

137 روش اجرا

138 روش تحلیل داده‌ها

138 الگویابی معادلات ساختاری

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

140 الف) یافته‌های توصیفی

142 ب) یافته‌های اصلی

142 الف) ارزیابی الگوی پیشنهادی

148 ب) یافته‌های مربوط به فرضیه‌های (مسیرهای) الگوی اصلی پیشنهادی

159پ) یافته‌های مربوط به مسیرهای جدید در الگوی اصلاح شده نهایی.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

166تبیین یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش.....

178محدودیت‌های پژوهش.....

179پیشنهاد‌های پژوهش.....

182منابع.....

203پیوست‌ها.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
31	جدول 2-1 رشد مراحل قضاوت و رشد مراحل گذشت
36	جدول 2-2 مراحل گذشت در الگوی 18 مرحله‌ای انرایت
125	جدول 3-1 ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه در پژوهش حاضر
140	جدول 4-1 میانگین و انحراف استاندارد آزمودنی‌ها در متغیرهای پژوهش
141	جدول 4-2 ضرایب همبستگی بین متغیرهای مختلف در کل آزمودنی‌ها
144	جدول 4-3 برازش الگوهای پیشنهادی و نهایی با داده‌ها بر اساس شاخص‌های برازندگی
147	جدول 4-4 الگوی ساختاری: مسیرهای مستقیم و ضرایب استاندارد آن‌ها در الگوی نهایی
147	جدول 4-5 الگوی ساختاری: مسیرهای غیرمستقیم و ضرایب استاندارد آن‌ها در الگوی نهایی
151	جدول 4-6 ضرایب همبستگی ساده بین سه متغیر اسنادهای علی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
151	جدول 4-7 ضریب رگرسیون اسنادهای علی و گذشت
152	جدول 4-8 ضریب رگرسیون اسنادهای علی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
153	جدول 4-9 ضرایب رگرسیون و خطاهای استاندارد دو بخش مسیر واسطه‌ای اسنادهای علی - اسنادهای مسئولیت - گذشت
154	جدول 4-10 ضرایب همبستگی ساده بین سه متغیر کیفیت زناشویی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
155	جدول 4-11 ضریب رگرسیون کیفیت زناشویی و گذشت
155	جدول 4-12 ضریب رگرسیون کیفیت زناشویی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
156	جدول 4-13 ضرایب رگرسیون و خطاهای استاندارد دو بخش مسیر واسطه‌ای کیفیت زناشویی - اسنادهای مسئولیت - گذشت
157	جدول 4-14 ضرایب همبستگی ساده بین سه متغیر اسنادهای علی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
157	جدول 4-15 ضریب رگرسیون اسنادهای مسئولیت و گذشت
158	جدول 4-16 ضریب رگرسیون اسنادهای مسئولیت، همدلی و گذشت
158	جدول 4-17 ضرایب رگرسیون و خطاهای استاندارد دو بخش مسیر واسطه‌ای اسنادهای مسئولیت - همدلی - گذشت

- 160 جدول 4-18: ضرایب همبستگی ساده بین سه متغیر اسنادهای علی، اسنادهای علی و گذشت
- 160 جدول 4-19: ضریب رگرسیون اسنادهای علی و گذشت
- 161 جدول 4-20: ضریب رگرسیون اسنادهای علی، همدلی و گذشت
- 161 جدول 4-21: ضرایب رگرسیون و خطاهای استاندارد دو بخش مسیر واسطه‌ای اسنادهای علی - همدلی - گذشت
- 162 جدول 4-22: ضرایب همبستگی ساده بین سه متغیر نگرش مذهبی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
- 163 جدول 4-23: ضریب رگرسیون نگرش مذهبی و گذشت
- 163 جدول 4-24: ضریب رگرسیون نگرش مذهبی، اسنادهای مسئولیت و گذشت
- 164 جدول 4-25: ضرایب رگرسیون و خطاهای استاندارد دو بخش مسیر واسطه‌ای نگرش مذهبی - اسنادهای مسئولیت - گذشت

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
7	شکل 1-1: مدل پیشنهادی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج
110	شکل 2-1: مدل به‌دست آمده روابط به‌دست آمده میان کیفیت ازدواج، اسنادها، عواطف و گذشت
1443	شکل 4-1: الگوی پیشنهادی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج
145	شکل 4-2: الگوی نهایی (به همراه مسیرهای جدید) پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج
146	شکل 4-3: الگوی نهایی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج
146	شکل 4-4: تحلیل مسیر الگوی نهایی، خروجی نرم‌افزار AMOS 7
150	شکل 4-5: شکل ساده یک رابطه واسطه‌ای

چکیده

نام خانوادگی: کرایبی	نام: امین
عنوان پایان نامه: بررسی مدل پیشنهادی برخی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج	
استاد راهنما: دکتر رضا خجسته مهر	
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: مشاوره
محل تحصیل (دانشگاه): شهید چمران اهواز	
دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی	
تاریخ فارغ التحصیلی: 1387	تعداد صفحه: 205
کلید واژه‌ها: گذشت، کیفیت زناشویی، اسنادهای علی، اسنادهای مسئولیت‌پذیری، همدلی، نگرش مذهبی، سلامت روانی، پرخاشگری و ازدواج	
<p>هدف پژوهش حاضر، پیشنهاد مدلی از پیشایندها و پیامدهای مهم گذشت در جهت شناخت بهتر و کامل‌تر مفهوم گذشت می‌باشد. نمونه مورد مطالعه در این پژوهش شامل 245 نفر مرد و 247 نفر زن بودند که از بین والدین دانش-آموزان دبیرستانی شهر اهواز با روش تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل مقیاس گذشت صفت (TFS)، مقیاس اسناد ارتباطی (RAM)، شاخص کیفیت ازدواج (QMI)، مقیاس صفات همدلی باتسون (BEA)، خرده‌مقیاس نگرش مذهبی پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (ENRICH)، پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ) و خرده‌مقیاس خشم فهرست تجدید نظر شده‌ی علائم روانی SCL 90-R می‌باشند. از روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) و بر اساس نرم‌افزار AMOS ویرایش 7 برای ارزیابی مدل پیشنهادی استفاده شد. مدل ارزیابی شده از شاخص‌های برازندگی خوبی برخوردار بود. بر اساس نتایج مدل معادلات ساختاری کیفیت مثبت زناشویی هم به صورت مستقیم و هم غیرمستقیم از طریق اسنادهای علی و مسئولیت‌پذیری باعث افزایش گذشت می‌شود. اسنادهای علی نیز به صورت غیرمستقیم و از طریق اسنادهای مسئولیت و همدلی موجب ارتقای گذشت می‌شود. اسنادهای مسئولیت نیز به صورت مستقیم و غیرمستقیم به واسطه‌ی همدلی باعث افزایش گذشت می‌شود. همدلی نیز به صورت مستقیم باعث افزایش گذشت می‌شود. نگرش‌های مذهبی نیز به صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق اسنادهای مسئولیت باعث ارتقای گذشت می‌شود. گذشت نیز باعث افزایش سلامت روانی و کاهش پرخاشگری در میان همسران می‌شود. مضامین درمانی و آموزشی نتایج و مدل ارائه شده توسط پژوهش حاضر به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است.</p>	

"بهترین کارها سه چیز است: فروتنی هنگام دولت یافتن،

گذشت کردن هنگام توان داشتن و بخشیدن بدون منت گذاشتن"

پیامبر اکرم (ص) (نهج الفصاحه حدیث 385، ص. 79)

مقدمه

برای همه‌ی انسان‌ها خانواده اولین تجربه‌ی زندگی اجتماعی را تشکیل می‌دهد و برای بسیاری بادوام‌ترین و پایدارترین گروه اجتماعی است. امروزه با وجود تغییرات گسترده در جوامع و فرهنگ‌های مختلف در مورد نقش و کارکرد خانواده، هنوز خانواده و روابط درون آن به عنوان مهم‌ترین جنبه زندگی افراد قلمداد می‌شود.

خانواده از ارکان عمده و نهادهای اصلی هر جامعه و یکی از طبیعی‌ترین گروه‌هایی است که می‌تواند نیازهای مادی، عاطفی، تکاملی و همچنین نیازهای معنوی انسان‌ها را برطرف نماید. این واحد اجتماعی مبدأ بروز عواطف انسانی و کانون صمیمانه‌ترین روابط و تعاملات بین فردی است. اهمیت خانواده به اندازه‌ای است که سلامت و بالندگی هر جامعه‌ای وابسته به سلامت و رشد خانواده‌های آن است و هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی فارغ از تأثیر خانواده پدید نیامده است (ساروخانی، 1375).

خانواده از لحاظ ساختار، نظام عاطفی پیچیده‌ای است که ممکن است دست‌کم سه یا به خاطر طول عمر بیشتر آدمیان در حال حاضر، چهارنسل را در برگیرد. خانواده بدون توجه به سنتی یا نبودن، سازگاری یا ناسازگاری، و ساخت کارآمد یا آشفته‌ای که دارد، ناگزیر است خود را تا حد امکان به صورت گروهی کارآمد یا توانا درآورد به نحوی که بتواند نیازها و اهداف جمعی یا همگانی خود را برآورده سازد بدون آنکه دائماً اعضای خود را از دستیابی به اهداف و نیازهای شخصی باز داشته باشد

(گلدنبرگ¹ و گلدنبرگ، 2000، ترجمه حمیدرضا حسین شاهی براواتی، سیامک نقشبندی و الهام ارجمند، 1382).

ازدواج یکی از مهم‌ترین رویدادهای زندگی هر فرد است و آغاز آن به قدمت تاریخ و حتی ماقبل تاریخ است. با وجود اینکه هیچ زوجی با هدف جدایی ازدواج نمی‌کند و تقریباً همه‌ی زوجها به امید یک زندگی درازمدت توأم با آرامش و خوشبختی پیوند می‌بندند، اما در رهگذر زمان بسیاری از ازدواج‌ها به بن‌بست رسیده و به جدایی ختم می‌شوند. افزایش آمار طلاق در جامعه‌ی ما از 7/2% تا 16% در ظرف یک سال (ساروخانی، 1376) نشانگر این مدعا است (منصور و ادیب‌راد، 1383).

خانواده‌ی سالم هم یک آرمان است و هم یک واقعیت. درباره‌ی چنین خانواده‌ای هم نظریه‌های مکتوب ارائه شده است و هم مطالعات تجربی به عمل آمده است (گلا دینگ²، 2000، ترجمه فرشاد بهاری، بدری‌السادات بهرامی، سوسن سیف و مصطفی تبریزی، 1382). سلامت خانواده‌ها در طول عمر دستخوش تغییر می‌گردد. این واقعیت که در یک مقطع زمانی خاص، خانواده از سلامت برخوردار است، تضمینی برای تداوم این وضعیت نیست (گلا دینگ، 2000، ترجمه فرشاد بهاری و دیگران، 1382).

روابط صمیمانه، نیازهای عاطفی عمیق ما را ارضا می‌کنند و همچنین منبعی برای بیشتر آسیب‌های شدید ما هستند. وقتی که یک آسیب رخ می‌دهد، عواطف منفی مانند عصبانیت و کینه که معمول هستند، باعث یک اختلال بالقوه در روابط می‌شوند، یکی از راه‌های حل این چالش گذشت است (وورثینگتون³ و وات⁴، 1999).

گذشت یک عنصر بسیار مهم در رشد سلامت فرد است و می‌تواند یکی از مهم‌ترین فرایندها در بازیابی روابط بین‌فردی پس از تعارض باشد (هیل⁵، 2001). مشکل عمده در توانایی انسان در برقراری

¹. Goldenberg

². Gladding

³. Worthington

⁴. Wade

⁵. Hill

ارتباط با دیگران موجب بروز آسیب‌های زیاد و پاسخ‌های شناختی، رفتاری و عاطفی منفی در روابط بین‌فردی می‌شود. این پاسخ‌های منفی می‌تواند باعث کاهش عملکردهای اجتماعی فرد آسیب‌دیده شود. گذشت شامل کاهش پاسخ‌های منفی نسبت به بروز آسیب است (گازین¹ و انرایت²، 1995؛ هارگریو³، 1994).

انرایت و گروه پژوهشی رشد انسانی (1994) معتقد هستند، گذشت یک آگاهی در فرد است که باعث می‌شود فرد، دور شدن از درد، آسیب، آرزوی انتقام گرفتن و نفرت ناشی از یک خیانت، توهین، بی‌عدالتی یا آسیب عمیق را انتخاب کند. گذشت شامل یک اشتیاق به دیدن آسیب و آسیب‌رسان در یک بافت بزرگتر است که با جایگزین کردن عواطف منفی با شفقت و بردباری، همراه است.

در مواردی که بین همسران آسیب و رنجش رخ می‌دهد، پذیرش مسئولیت آن عمل (گونزالس⁴، هاجن⁵ و مانینگ⁶، 1994)، اسناد این آسیب به شرایط بیرونی و قضاوت در مورد آن (فینچام⁷، 2000)، احساس همدلی برای آسیب‌رسان (مک‌کلوگ⁸، وورثینگتون و راشل⁹، 1997) و کیفیت زناشویی (فینچام، پالیری¹⁰ و رگالیا¹¹، 2002) می‌تواند باعث تقویت انگیزه‌ی بخشش فرد آسیب‌رسان شود. همچنین گذشت ممکن است از وابستگی‌ها یا اعتقادات مذهبی افراد تأثیر پذیرد (گورساج¹² و هائو¹³، 1993).

گذشت کردن و گذشت خواستن یکی از مهم‌ترین عواملی است که در دوام زناشویی و رضایت زناشویی مداخله می‌کند (فنل، 1993). همچنین گذشت می‌تواند باعث بهبود عملکرد ارتباطی زوجین

1. Gassin
 2. Enright
 3. Hgrave
 4. Gonzales
 5. Haugen
 6. Manning
 7. Fincham
 8. Mc cullough
 9. Rashal
 10. Paleari
 11. Regalia
 12. Gorsuch
 13. Hao

(گوردون¹، باکوم² و سندر³، 2000)، درمان مشکلات روانی زوجین (مالکوم⁴ و گرین برگ⁵، 2000) و در سطح هیجانی باعث کاهش احساسات منفی مانند خشم، نفرت و کینه (ریچاردز⁶، 1988) شود.

بیان مسأله

ازدواج بخشی از تلاش انسان برای خوب زندگی کردن است، ازدواج در مقایسه با سایر روابط انسانی، بهترین فرصت برای تجربه خوشبختی، حمایت اجتماعی و صمیمیت است و افراد را به گونه‌ای به هم پیوند می‌دهد که در روابط دیگر میسر نیست، منافعی که افراد در ازدواج به دنبال آن هستند منحصر به فرد است (فاورز⁷، 2001). از آنجایی که ارتباط زوجین به عنوان عامل بسیار مهمی در ایجاد روابط صمیمانه آن‌ها با یکدیگر مطرح است. نظریه پردازان علوم اجتماعی و متخصصانی که با زوجین کار می‌کنند همیشه به دنبال این بوده‌اند که دقیقاً بدانند عملکرد زوجین در روابط موفق چگونه است (آماتو⁸ و براوان⁹، 2000، به نقل از خجسته‌مهر، شیرالی‌نیا و عطاری، 1386).

هر خانواده در محیطی دائم‌التغیر به سر می‌برد و مراحل انتقالی اصلی (ازدواج، تولد فرزند اول، رفتن فرزندان به مدرسه و ...) مراحل کلی و جهان‌شمول هستند. این‌که خانواده تا چه اندازه به سلامت از یک مرحله به مرحله‌ای دیگر وارد شود تأثیر به‌سزایی بر توانایی آن خانواده در اجرای تکالیف مراحل بعدی خواهد داشت (گلدنبرگ و گلدنبرگ، 2000؛ ترجمه حمیدرضا حسین شاهی براواتی و دیگران، 1382).

1. Gordon
2. Baucom
3. Synder
4. Malcolm
5. Greenberg
6. Richards
7. Fowers
8. Amatew
9. Brown

روابط باثبات مانند روابطی که بین زوج‌های صمیمی، اعضای خانواده و دوستان وجود دارد به احتمال کمتری آسیب در آن‌ها رخ می‌دهد، چرا که طبیعت این روابط طولانی‌مدت بودن آن‌ها است. این موضوع نشان می‌دهد که هر چه شمار آسیب‌ها افزایش یابد، عواطف مثبت در روابط باثبات فرسایش می‌یابند (وورثینگتون، 1998)، به همین دلیل این روابط نیاز بیشتری به گذشت دارند. در راستای همین روابط است که ما می‌توانیم گذشت را به عنوان فرایندی از یک مدل مؤثر برای خود و دیگران به کار بریم (کاجادوریان¹، فینچام و داویلا²، 2004). همچنین آسیب باعث می‌شود که خشم بر روابط بین فردی تسلط پیدا کند، ولی با گذشت کردن این آسیب هیچ تأثیری بر زندگی دو طرف ندارد (اشمیدز³، 1991، به نقل از گیلبرت⁴، 2004).

مک‌کلوگ، هویت⁵، لارسون⁶، کوئینیف⁷ و تئورثون⁸ (2000) معتقدند که گذشت با کاهش خشم، افسردگی و اضطراب (ترینر⁹، 1984) و افزایش احساس توانمند بودن و عزت‌نفس (ترینر، 1984) و بهبود روابط بین فردی (نلسون¹⁰، 1992؛ وودمن¹¹، 1992) رابطه دارد.

وورثینگتون (1998) معتقد است که گذشت هم یک تصمیم و هم یک تغییر واقعی در تجربه‌ی عاطفی افراد است که این تغییر در عواطف یا هیجانات با سلامت جسمی و روانی رابطه دارد.

با توجه به نتایج پژوهش‌ها در مورد تأثیر پذیرش مسئولیت عمل بر گذشت (گونزالس و همکاران، 1994)، اسناد آسیب به شرایط بیرونی و قضاوت در مورد آن (فینچام، 2000)، نقش کیفیت رابطه زناشویی و همدلی در میزان گذشت (فینچام و همکاران 2002)، نقش اعتقادات مذهبی در افزایش

¹. Kachadourian

². Davila

³. Shmids

⁴. Gilbert

⁵. Hoyt

⁶. Larson

⁷. Koenigh

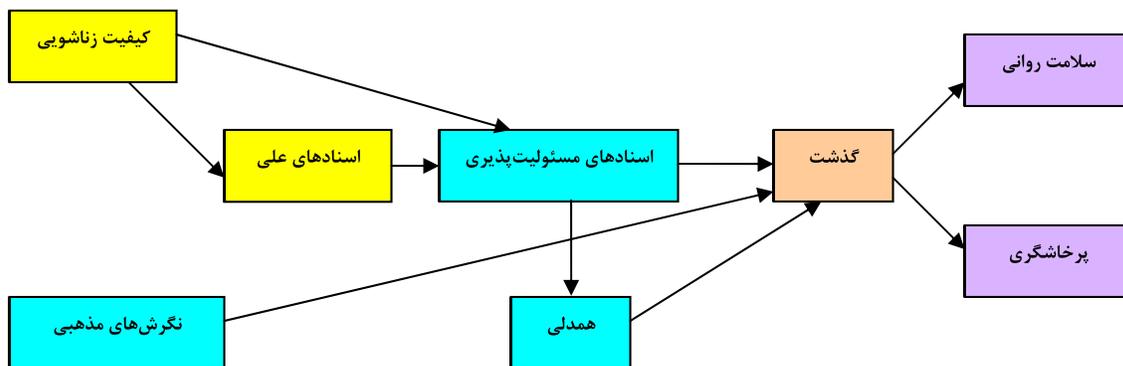
⁸. Thoresen

⁹. Trainer

¹⁰. Nelson

¹¹. Woodman

توانایی‌های فرد برای بخشیدن دیگران (شفیلد¹، 2003)، تأثیر گذشت بر سلامت روانی زوجین (مک کلوگ، پارگامنت² و تئورثون، 2000)، کاهش خشم (ترینر، 1984)، در مورد پیشایندها و پیامدهای گذشت در زندگی زناشویی مدل زیر پیشنهاد می‌شود.

شکل 1-1: مدل پیشنهادی پیشایندها و پیامدهای گذشت در ازدواج

مسئله اصلی در این پژوهش این است که آیا مدل پیشنهادی مربوط به پیشایندها و پیامدهای گذشت برآورده می‌باشد؟

بر اساس مدل فرض شده کیفیت زناشویی به صورت غیرمستقیم از طریق اسنادهای مسئولیت‌پذیری بر پیشبرد گذشت تأثیر دارد. همچنین اسنادهای علی به صورت غیرمستقیم از طریق اسنادهای مسئولیت‌پذیری بر گذشت تأثیر دارد. اسنادهای مسئولیت‌پذیری به صورت غیرمستقیم از طریق همدلی بر افزایش گذشت تأثیر دارد. همچنین این مدل فرض می‌کند که همدلی، نگرش‌های مذهبی و اسنادهای مسئولیت‌پذیری به صورت مستقیم بر پیشبرد گذشت تأثیر دارند.

بر اساس مدل فرض شده گذشت بر افزایش سلامت روان افراد و کاهش خشم آن‌ها مؤثر است.

¹. Sheffield

². Pargament

اهمیت و ضرورت پژوهش

خانواده‌ها سیستم‌های مهمی هستند که در مورد رشد و گسترش جسمی، روانی و اجتماعی اجتماعی اعضایشان فکر می‌کنند. بنابراین شایسته است که به پژوهش در مورد آن پردازیم و توجه افراد متخصص که در زمینه‌ی پیشگیری از مشکلات روان شناختی و مرتبط با سلامت افراد یا در زمینه درمان کار می‌کنند بسیار مهم است. خانواده‌ها می‌توانند به عنوان سیستم‌های باز و پویایی تعریف شوند که در برگیرنده اعضایی با ارتباطات متقابل دو طرفه، توصیف شوند (ویلکینسون¹، 1998).

امروزه گذشت در میان پژوهشگران خانواده توجه قابل ملاحظه‌ای را به خود جلب کرده است. افزایش برنامه‌های مداخله‌ای که بر گذشت متمرکز هستند، نشان می‌دهد که کاربردهای بالینی مبتنی بر گذشت در میان زوجین و خانواده‌ها بیش از پیش اهمیت و ضرورت یافته‌اند.

از آن جایی که در ارتباط زوجین با یکدیگر، تخطی از محدوده‌های اخلاقی، جسمانی و روانی اجتناب‌ناپذیر است، نحوه‌ی برخورد آن‌ها با این آسیب‌ها متفاوت می‌باشد؛ عدالت‌خواهی از طریق انتقام گرفتن، تفسیرهای مخالف از واقعیت حوادث، فراموش کردن، استفاده از مکانیزم‌های روانی مانند انکار یا فرافکنی آسیب‌ها، پذیرش آسیب و یا گذشت کردن نمونه‌هایی از رفتارهای متفاوت آن‌ها می‌باشد.

کوری² (1989، به نقل از باتلسون³، 1997) بیان می‌کند که گذشت در روابط انسانی یک پدیده‌ی مهم است، چرا که برای فرد آسیب‌دیده مفید است؛ به طوری که فرد آسیب‌دیده می‌تواند از آسیبی که به او وارد شده رهایی یابد و بر نفرت خود غلبه کند. همچنین می‌تواند با تأکید بر نقاط مثبت، چشم‌انداز مثبتی نسبت به آینده ایجاد کند و سلامت خود را به دست آورد.

¹ - Wilkinson

².Corey

³.Battleson